

Nr 526

Av herr Heckscher m. fl., om successiv avveckling av dubbelbeskattningen å aktiebolag och ekonomiska föreningar.

(Lika lydande med motion nr 431 i Första kammaren)

Familjeföretag eller *egenföretag* är gemensamma gängse benämningar på olika typer av företag (industri, hantverk, serviceföretag, handel, jordbruk och fiske m. m.), vilka trots skillnader i uppbyggnad och verksamhet har följande mycket väsentliga gemensamma egenskaper:

1) De ägs av en eller ett begränsat antal personer, som svarar för kapitalets anskaffning och bibehållande.

2) En eller flera av dessa personer deltar vanligtvis aktivt i företagets skötsel.

Genom att familjeföretagaren är både företagsledare och i betydande utsträckning riskbärare och kapitalbildare, dras här en klar och naturlig gränslinje gentemot övrig företagsamhet.

Den omständigheten att familjeföretagens ledare även är riskbärare och kapitalbildare innebär generellt betydande fördelar, inte minst på grund av den anpassningsbarhet som följer av detta förhållande. Företagsledarens egenintresse av att företaget konsolideras garanterar ett minimum av kapitalutflöde från företaget. Hans stundom vidsträckta bestämmanderätt över företaget medför en smidighet och en anpassning i förhållande till olika marknadsvillkor som någon annan form av företag knappast kan visa motsvarighet till.

Ett betydande antal människor är för sin försörjning intimt beroende av de många egenföretagen, inte blott företagsledarna själva och deras familjer utan även ett mycket stort antal anställda och deras familjer. Man torde kunna räkna med att antalet egenföretag uppgår till åtminstone 250 000, varav majoriteten i avseende på antalet anställda räknas till mindre och medelstora företag. En uppfattning om antalet anställda i denna kategori av företag torde man kunna få på grundval av uppgifter i 1951 års företagsräkning, av vilken framgår att det vid tiden för denna fanns ca 260 000 företag med mindre än 50 anställda och att dessa tillsammans hade över en miljon anställda. Dessa siffror torde helt allmänt ge ett i detta sammanhang tillräckligt precist uttryck för den omfattande roll som egenföretagen spelar i den svenska folkförsörjningen. Beräknar man att varje anställd försörjer ytterligare två familjemedlemmar, betyder detta att omkring tre miljoner människor har sin ekonomiska bärning i egenföretagen.

En väsentlig styrkefaktor i ett företag utgöres av det riskbärande kapita-

let. Ju större detta är, desto större blir i princip företagens möjligheter till anpassning och expansion. Speciellt gäller detta egenföretagen, där dispositioner av det egna driftkapitalet kan ske med betydande snabbhet. Därtill kommer att finansieringssystemet grundas på den förutsättningen att det råder ett visst förhållande mellan eget och främmande kapital i ett företags finansiering. Det främmande kapitalet utgöres av långfristiga krediter som kräver säkerheter. Ett företag med god självfinansieringsförmåga, d. v. s. god förmåga att skapa ett riskvilligt eget kapital, ökar också därigenom sina möjligheter att erhålla behövliga långfristiga krediter.

Så länge det svenska näringslivets finansiering och därmed dess konkurrenskraft och expansionsförmåga förutsätter förekomsten av riskvilligt kapital, måste den ekonomiska politiken vara inriktad på att ge företagen goda möjligheter att erhålla sådant kapital. Under det svenska näringslivets uppbyggnadsskede tillfördes riskkapitalet genom insatser från enskilda, aktievägen eller genom att enskilda kapitalägare grundade företag huvudsakligen på basis av sitt eget kapital.

Möjligheterna att erhålla enskildas tillskott till det riskvilliga kapitalet är för närvarande otillfredsställande. Delvis beror detta på att kraven på det riskvilliga kapitalets storlek har växt betydligt på grund av den tekniska utvecklingen och utvecklingen på konkurrensens område, vilka omständigheter ökat behovet av riskkapital framför allt vid nyetablering. Men den allra viktigaste orsaken till den riskkapitalets kris som råder för närvarande står att finna i den diskriminering av det enskilda riskkapitalet som tar sig uttryck i olika beskattningsåtgärder. För den företagsledare som ensam är kapitalbildare och riskbärare inverkar gällande arvs- och förmögenhetsbeskattning och den höga progressiva inkomstbeskattningen oförmånligt. I företag där flera tillskjuter riskkapitalet eller kan tänkas tillskjuta riskkapital inverkar gällande bestämmelser om dubbelbeskattning av företagsvinst och den progressiva inkomstbeskattningen till stor nackdel för riskkapitalets utveckling. Helt allmänt gäller för övrigt att möjligheterna att bygga upp ett riskvilligt kapital genom självfinansiering, d. v. s. genom avsättning inom företaget av vinstmedel m. m., icke längre är tillräckliga. Detta gäller det stora flertalet företag men sannolikt framför allt mindre och medelstora. Den i vissa avseenden förmånliga företagsbeskattning som åtnjutes av näringslivet i vårt land jämfört med en del andra länder slår föga igenom i kategorien mindre och medelstora företag.

De allt större svårigheterna att finna tillräckligt riskvilligt kapital har sin givna betydelse med avseende på den framtida utvecklingen för stora grupper av företag inom det svenska näringslivet. Den ökande konkurrensen och de krav på ekonomisk välståndsutveckling som ställs fordrar omfattande investeringar och kostnader för rationalisering av administration, produktion och distribution. Allt detta kräver betydande kapital. Finansieringen kan givetvis ske med upplånat kapital — genom obligationslån, vanlig upplåning i bank m. m. — men eftersom man alltid måste räkna med att investeringar och rationaliseringar rymmer ett stort mått av risktagande, kan

en finansiering av dessa åtgärder med säkerhetskrävande lånekapital te sig mindre tilltalande. Följden härav kan bli avsaktning och stagnation i den ekonomiska utvecklingen. För övrigt måste man hålla i minnet att möjligheterna till upplåning direkt sammanhänger med förefintligheten av riskvilligt kapital.

Om man inte kan finna någon fullgod ersättning för det traditionella riskkapitalet, d. v. s. enskilda tillskott till riskkapitalet aktievägen eller på liknande sätt, och möjligheterna att bygga upp ett riskkapital i företagen genom självfinansiering är otillräckliga, är det angeläget för det ekonomiska framtidskridandet att förbättra möjligheterna att skaffa riskvilligt kapital.

Från vårt håll har tidigare i olika sammanhang framförts förslag till åtgärder som effektivt skulle bidra till en mobilisering av riskvilligt kapital. Vi syftar då framför allt på följande förslag:

- 1) Rätt till avsättning i självfinansieringsfond
- 2) Avsättning till pensionsfond
- 3) Avskrivning på återanskaffningsvärdet då det gäller maskiner
- 4) Gynnsammare värdepappersavdrag i fråga om byggnad
- 5) Gynnsammare regler vid varulagervärderingen
- 6) Avskaffande av dubbelbeskattningen
- 7) Avdragsrätt för avsättning till familjeföretagens egen pension
- 8) En effektiv resultatutjämning
- 9) Lägre arvsskatt
- 10) Gynnsammare regler för förmögenhetsbeskattningen
- 11) Avskrivningsunderlaget beträffande skogsvägar
- 12) Planenlig avskrivning å maskiner i jordbruket (kontantprincipen)

Rätt till avdrag vid beskattningen för avsättning till självfinansieringsfond

Särskilt företag som drives av fysiska personer under enskild firma har genom beskattningsreglerna otillräckligt utrymme för självfinansiering. Sådana företag har inte samma möjligheter som aktiebolag och ekonomiska föreningar till skattefri fondering. De saknar rätt att vid beräkning av nettointäkt av rörelsen enligt kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för avsättning till investeringsfond. De har inte heller rätt till avdrag för avsättning till pensionsstiftelse med bibehållande av medlen i rörelsen. Ofta har dylika företag till följd av bristande tillgång på rörelsekapital en blygsam lagerhållning och kan därför inte tillgodogöra sig möjligheterna att genom nedskrivning av lagervärden avsätta dolda reserver. Utrustningen med maskiner och inventarier ger också otillräcklig utgångspunkt för självfinansiering genom avskrivning.

En lämplig utväg att underlätta självfinansieringen och kapitalbildningen i den här berörda företagarkategorien skulle vara införandet av bestämmelser som medger avdrag vid inkomsttaxeringen för avsättning till självfinansieringsfond som öppet redovisas i bokföringen. En förutsättning är då givetvis att bokföringsmässiga grunder tillämpas. Sådant avdrag skulle för-

slagsvis årligen kunna ske med upp till 10 % av årsvinsten och upp till 5 000 kr. per år, varjämte fondens totala storlek kunde maximeras till exempelvis 50 000 kr. En tidsbegränsning av 10 år torde böra föreskrivas för fondavsättnings återförande till beskattning, varvid reglerna för ackumulerad inkomst torde böra tillämpas.

Rätt till avdrag vid beskattningen för avsättning till egen pensionsfond

Enligt vår mening bör genomföras en rätt för arbetsgivare att till egen pensionsfond göra avsättningar upp till visst maximibelopp för år. Maximum bör vara en mot pensionsförpliktelse svarande genomsnittlig verklig årskostnad enligt försäkringsmatematiska beräkningar och avsättningen under året kunna uppgå till skillnaden mellan detta maximibelopp och de avgifter arbetsgivaren under året har att inbetala för pensionering av sina anställda. Om denna rätt icke utnyttjas under visst år, bör den få ackumuleras och tillgodogöras under senare år.

Bakgrunden till den föreslagna åtgärden är följande. ATP-systemet bygger på fördelningsprincipen, vilket leder till i början låga men efter hand stigande avgiftsinbetalningar under pensionssystemets uppbyggnadstid. Under denna period växer pensionsförmänen. För arbetsgivarens del är emellertid pensionsförpliktelsen given redan i och med att systemet trätt i kraft. Det förhållandet att pensionsavgifterna periodiseras på visst sätt, som i ATP-systemet, har därvid ingen betydelse. Genom förpliktelsen uppkommer för arbetsgivaren en faktisk skuld, som endast delvis likvideras under pensionssystemets byggnadsperiod. Eftersom principen för bokföringslagen är att en rörelseidkare eller ett företag inte får framställa sin ställning såsom starkare än den verkligen är, skulle det vara i överensstämmelse med god köpmannased att pensionsförpliktelsen registrerades såsom skuld i företagets bokföring. En bestämmelse i sådan riktning skulle emellertid otvivelaktigt erbjuda övergångssvårigheter beträffande vinstredovisningen. En rätt att successivt bygga upp en egen fond skulle innebära en lämplig övergångsform.

Det är en självklar sak att all avsättning till egen pensionsfond enligt vårt förslag upp till angivet tak bör vara avdragsgill. Å andra sidan bör inanspråktagande av pensionsfond för inbetalning till ATP-fond betraktas såsom intäkt i rörelsen.

Rätt till skattemässig avskrivning efter återanskaffningsvärdet beträffande maskiner och inventarier

Möjligheterna till ökad självfinansiering skulle uppenbarligen förbättras om rätt till avskrivning efter återanskaffningsvärdet infördes i fråga om maskiner och inventarier. Det förhållandet att avskrivning nu skall göras på grundval av anskaffningsvärdet medför i tider med fallande penningvärde att det sammanlagda beloppet gjorda avskrivningar för en maskin eller ett inventarium inte kommer att svara mot kostnaden för att anskaffa en likvärdig maskin eller ett likvärdigt inventarium. Härigenom sker en förtäring genom beskattningen av det i företaget arbetande kapitalet.

Vid den tid då den fria avskrivningen var tillåten hade angivna förhållande icke så stor betydelse för de skattskyldiga som kunde utnyttja rätten till fri avskrivning, eftersom det i företaget arbetande kapitalet till den del det avsåg maskiner och inventarier genom avskrivningsrätten kunde hållas intakt. Läget har emellertid nu blivit ett annat och mer oförmånligt.

Att avskrivning på återanskaffningsvärdet även av statsmakterna ansetts vara en riktig princip illustreras därav att sådan avskrivning sedan länge tillämpats vid postverket, televerket och statens järnvägar samt under senare år jämväl i fråga om vattenbyggnadsverkets förrådsfond.

Rätt till avskrivning på återanskaffningsvärdet skulle kunna förverkligas om man tillgriper ett förenklat schablonförfarande. I stället för att i efterhand beräkna den slutgiltiga stegringen av anskaffningskostnaden för en viss maskin eller en viss grupp maskiner eller andra inventarier torde man kunna nöja sig med att utgå från en schablonmässigt beräknad förändring i prisnivån. Erfarenheten ger vid handen att priserna under en maskins eller ett inventariums ekonomiska varaktighetstid genomsnittligt sett stiger med 20 à 25 %. Med hänsyn härtill skulle rätt till avskrivning å 120 % av den ursprungliga anskaffningskostnaden ge ett i stort sett tillfredsställande resultat.

Gynnsammare regler vid värderingen av varulager vid beskattningen

Vid bedömandet av vilka regler som bör gälla vid inkomsttaxeringen måste särskilt beaktas varulagrets ekonomiska karaktär för handels- och produktionsföretag. Sådana företag är tvungna att hålla sig med ett visst lager för att över huvud taget kunna bedriva sin verksamhet. De kan inte lösgöra det i lagret investerade kapitalet, utan detta är lika hårt bundet som kapital investerat i anläggningstillgångar. En uppskrivning av varulagret leder till blott en skenbart högre vinst. Företaget visar icke en emot denna skenbara vinst svarande ökad avkastning. Uppskrivningen träffar med andra ord företagets arbetande kapital oberoende av om företaget i övrigt visar vinst eller förlust.

Den uppskrivning av varulagervärdena som framtvingades för två år sedan begränsade företagens arbetande kapital. Uppskrivningen träffade mycket ojämnt och utan hänsyn till det enskilda företags konkurrensläge. Inte minst drabbades den mindre och medelstora företagsamheten, som för närvarande arbetar under mycket besvärande villkor då det gäller anskaffningen av riskvilligt kapital. Mot den bakgrunden talar såväl principiella som praktiska skäl enligt vår uppfattning för en återgång till de varulagervärdesbestämmelser som gällde vid 1960 års taxering.

För ökad rätt till avskrivning talar i nutida konjunkurläge det förhållandet att många företag nu måste arbeta »på lager». Möjligheten härtill är givetvis beroende av likviditeten. En ökning av denna genom förbättrade avskrivningsvillkor skulle alltså vara sysselsättningsfrämjande.

Gynnsammare avdragsregler i fråga om byggnad i rörelse

I princip får avdrag för byggnad i rörelse ske endast i form av årliga värdeminskingsavdrag. Storleken av procentsatserna för beräkningen av avdraget varierar. I fråga om fabriksbyggnader torde merendels medges avdrag med 2 å 3 % av anskaffningsvärdet. Efter särskild utredning kan något högre avdrag medges.

Det görs ofta gällande att den svenska skattelagstiftningen har synnerligen generösa regler för värdeminskingsavdrag i förhållande till vad som gällt i utlandet. I fråga om byggnad som användes i rörelse är förhållandena emellertid det direkt motsatta. Man torde knappast finna så restriktiva bestämmelser om värdeminskingsavdraget i något annat land. I t. ex. Danmark får man under de fyra första åren avdrag för inte mindre än sammanlagt 50 % av anskaffningsvärdet, varefter återstoden får avdras under loppet av 20 år. Även Norge och Finland har väsentligt generösare bestämmelser än som gäller hos oss. Kännetecknande för många länder är att byggnad i rörelse anses undergå en förhållandevis större värdeminskning under de första åren, och avskrivningsreglerna är i allmänhet utarbetade från denna utgångspunkt. Man utgår vid avskrivningsrättens utformning från en byggnads ekonomiska livslängd och icke från dess tekniska livslängd. En rätt till avskrivning som grundar sig på dessa riktlinjer skulle otvivelaktigt bidra till att förbättra företagets möjligheter till konsolidering och uppbyggnad av ett riskvilligt kapital.

Successiv avveckling av dubbelbeskattningen för aktiebolag

Svenska aktiebolag är i fråga om inkomst föremål för dubbelbeskattning, i det att deras vinster först beskattas inom företaget och därefter, i den mån återstående vinst utdelas, på nytt beskattas hos den som lyfter utdelningen. Detta motverkar företagets villighet att genom nya emissioner anskaffa nytt riskvilligt kapital. I vissa länder, t. ex. England, medges avdragsrätt för utdelad vinst. På andra håll, t. ex. i Västtyskland, har man en låg skattesats beträffande utdelad vinst mot en skattesats på fonderad vinst som något överstiger den svenska. Det främsta skälet för differentiering där sådan företags har varit önskemålen att öka tillflödet särskilt av långsiktigt sparande till kapitalmarknaden samtidigt som man har velat erhålla en spridning av de riskvilliga kapitalinsatserna. I Sverige förekommer blott en tillfällig och mycket begränsad rätt till avdrag för utdelad vinst.

Dubbelbeskattningen utgör ett markant inslag i diskrimineringen av riskkapitalet. Den ställer mycket höga krav på avkastning i de företag som för sin kapitalförsörjning är tvungna att gå ut på aktiemarknaden. Beskattningen motverkar alltså nyföretagsamheten och rörligheten i det ekonomiska livet. Nackdelarna av denna dyra kapitalförsörjningsform visar sig i allt flera företags växande benägenhet att skaffa sig kapital genom obligationsemisioner, vilket är möjligt i dagens stärkta creditsituation. Fördelen från företagsekonomisk synpunkt med att låna medel är ju att ränteutbetalningarna i motsats till aktieutdelningen är avdragsgilla vid beskattningen. Men de

långa lånen representerar icke det riskvilliga kapitalet, och en fortsatt utveckling efter denna linje kommer med all sannolikhet att medföra en utpräglad mindre vilja till risktagande och därmed avtagande rörlighet och smidighet. En lättnad i beskattningen på utdelade vinster är därför ytterligt angelägen. Starka skäl talar för att aktiebolagen endast skall betala skatt för den vinst som inte utdelas. En planmässigt genomförd successiv minskning av skatten på den utdelade vinsten torde vara en lämplig väg att gå för att nå målet.

Det absolut övervägande antalet av vårt lands aktiebolag utgöres av egenföretagen eller de s. k. familjeföretagen. Det kan antas att en successiv avveckling av dubbelbeskattningen på aktiebolagens vinst till en början inte får någon inverkan eller någon praktisk betydelse för andra aktiebolag än dem som tidigare haft möjlighet att utdela. För egenföretagen har i regel på grund av dubbelbeskattningen utdelning på aktiekapitalet varit alltför betungande, varför det sällan förekommer. Detta har i sin tur medfört ett svagt intresse för placering av riskvilliga medel i dessa familjebolag eller egenföretag. Denna företagstyp har ingen direkt emissionsmarknad att vända sig till för närvarande. Därmed uteblir också möjligheten till lättnad i kapitalanskaffningsproblemet till dess att dubbelbeskattningen helt eller i det närmaste avskaffats.

En lösning på det föreliggande problemet är att under en övergångstid göra aktieutdelning upp till en viss procent avdragsgill vid beskattningen. Förslaget innebär ett speciellt hänsynstagande till kapitalhållningsproblemen för de företag som inte har någon direkt kapitalmarknad att lita till. En reform i denna riktning skulle få till resultat bl. a. ett vidgat intresse att satsa riskvilligt kapital i denna typ av företag. Därmed tillfredsställes även önskemålet att främja ett mera utbredd ägande av riskvilligt kapital.

Rätt till avdrag vid beskattningen för avsättning inom familjebolag till delägares pension

För aktiebolag föreligger rätt att lägga upp särskilda pensionskonton för de i bolaget anställda och att skattefritt avsätta medel däri. När det är fråga om familjebolag, egenföretag, görs emellertid undantag för sådan anställd som har ett väsentligt inflytande över bolaget på grund av delägarskap. Ingenting hindrar för närvarande att bolaget sedan vederbörande huvuddelägare avgått från sin tjänst tar fonden i anspråk för att ge honom pension. Att i förväg avsätta medel härför och få åtnjuta avdrag för avsättningen är emellertid icke tillåtet. När det är fråga om ATP har bolaget skyldighet att betala in premier även för huvuddelägare som t. ex. är verkställande direktör. Det vore då rimligt att avsättningar finge göras även om bolaget ville ordna tilläggs pensionering. Att märka är att andra företag än familjebolag har sådan rätt beträffande alla i företaget anställda.

Undantaget beträffande delägare motiverades på sin tid med de möjligheter till missbruk som ansågs föreligga i familjebolagen. Denna motivering är icke godtagbar. Det förhållandet att pensionsstiftelser står under allmän

tillsyn tillsammans med de bestämmelser i övrigt som gäller för pensionsstiftelse utgör en fullt tillräcklig garanti mot missbruk.

Vidgade möjligheter till resultatutjämnning vid beskattningen

Resultatutjämningsprincipen vid beskattningen har, i varje fall delvis, godtagits genom beslut av 1962 års riksdag. Den som under något år haft förlust på sin verksamhet får nu dra av denna förlust från vinst som uppkommer under något eller några av de sex följande åren. De gällande bestämmelserna är emellertid otillräckliga. För att skapa full rättvisa krävs en allmän resultatutjämnning och icke enbart en förlustutjämnning. För främst egna företagare uppstår ofta situationer då ett för högt inkomstbelopp upptages till beskattning eller då inkomsten beskattas hårdare än om den influtit jämnare under de olika åren. Det är ett rättvisekrav att man söker finna utvägar att bringa beskattningen i bättre överensstämmelse med skatteförmågan. Införandet av en allmän resultatutjämnning innebär ökade möjligheter för företag att konsolidera sin ekonomi och att genom riskkapitalets tillväxt öka sin förmåga till smidig anpassning.

För företagare inom skogsbruk finns nu en möjlighet till resultatutjämnning genom rätten att avsätta till skogskonto. Motsvarande möjlighet bör öppnas för den i jordbruk verksamme.

Gynnsammare förmögenhets- och arvsbeskattning

De svårigheter förmögenhetsbeskattningen bereder kapitalbildningen är icke tillräckligt beaktade. Förmögenhetsskatten är så utformad att den tillsammans med inkomstskatten i vissa lägen tar mer än 100 % av den avkastning ett nysparande tillför ägaren. Detta gäller trots den s. k. 80-procentregeln. Förmögenhetsskatterna liksom dödsfallsskatterna innebär att företagarnas redskap dvs. inventarier, fabriksbyggnader, varulager, kontorsutrustning etc. extrabeskattas. Sverige torde ha bland de högsta förmögenhetsskatterna i världen, och samma kan sägas om våra dödsfallsskatter. Det är av största vikt för egenföretagens verksamhet och därmed också för landets ekonomiska liv, att förmögenhets- och arvsbeskattningens verkningar utredes.

Nu gällande regler om skattepliktsgränsen i fråga om förmögenhetsskatten fastställdes vid 1957 års riksdag. Då genomfördes en höjning av det skattefria bottenbeloppet till 80 000 kronor. Sedan år 1957 har penningvärdeförsämringen fortskridit. Denna har medfört en automatisk skärpning av förmögenhetsskatten. Tillgångar vilka tidigare låg under skattepliktsgränsen har numera kommit upp i ett sådant nominellt värde att de drabbas av skatten. Progressiviteten i skalorna har dessutom fått en hårdare verkan. Särskilt kännbar har utvecklingen blivit för mindre företagare — bl. a. jordbrukare — vilkas förmögenhet till väsentlig del består av fastighet, lager och maskiner. Kapitalet är i detta fall ett arbetsredskap.

Det är angeläget att det skattefria bottenbeloppet liksom skiktgränserna däröver justeras under beaktande av den fortskridande penningvärdeför-

sämringen men även med hänsyn till önskvärdheten av att egenföretagens förmåga att vidmakthålla och ytterligare förstärka sitt riskvilliga, arbetande kapital ökas.

I detta sammanhang aktualiseras också frågan om avdragsrätt för förmögenhetsskatten vid inkomstbeskattningen. Förmögenhetsskatten beräknas visserligen i förhållande till förmögenhetens storlek men är dock avsedd att träffa förmögenhetens avkastning, som sägs ha större skattekraft än annan inkomst. Kommunalskatten är avdragsgill, därför att den inte överallt är av samma storlek. Förmögenhetsskatten drabbar än mer ojämnt i förhållande till avkastningen. I motsats till kommunalskatten är den vidare progressiv, och därför kan skälen för avdragsgillhet i fråga om förmögenhetsskatten sägas vara än starkare än i fråga om kommunalskatten.

De höga arvsskatterna undergräver egenföretagens kapitalhållande förmåga då företagen övergår till en ny generation. Just denna egenskap, att vidmakthålla kapitalet och att bygga ut detta, är det för egenföretaget specifika och värdefulla. Detta ger styrka, anpassningsförmåga och djärvhet i drivande av rörelsen. Den höga arvsbeskattningen medför att arbetande riskkapital måste tas från företaget för att erläggas såsom arvskäft eller att företaget måste söka förvärva främmande kapital. Följden blir i båda fallen ungefär densamma. Konsolideringssträvanden undergrävs, expansionsmöjligheter försvinner, och företagens konkurrenskraft försvagas.

En sänkning av arvsskatterna — i vart fall då det gäller bröstarvinge — vore ett steg i rätt riktning. En annan åtgärd av stor betydelse skulle vara att införa möjlighet för arvtagare att fördela inbetalningen av arvsskatten över exempelvis fem eller tio år. Dessutom borde regler införas som gäller arvsfall vilka följer varandra inom kort tidrymd. Det är därvid tänkbart att arvsfall som inträffar tätt inpå ett tidigare arvsfall icke beskattas eller beskattas mycket lindrigt.

Avskrivningsunderlaget beträffande skogsvägar

Enligt beslut av 1962 års riksdag infördes rätt till avdrag för värdeminskning å skogsvägar av inkomst från jordbruksfastighet innebärande att en tredjedel får avskrivas med 10 procent per år.

I jämförelse med den metod som tidigare tillämpats, nämligen att medge avdrag med 8 kr. per löpmeter för det beskattningsår utgiften avsett, innebär beslutet en försämring. Fördelningen i tiden på 10 år av allenast 1/3 av anläggningskostnaden ger ett mindre avdrag även i det fall, att tredjedelen motsvarar de åtta kronorna. Det bör vidare uppmärksammas, att då statsbidrag utgått för anläggande av skogsväg, 8-kronorsavdraget tillämpats oavkortat varför förslaget även i detta hänseende ger ett sämre resultat.

Det synes vara obestridligt att den speciella verksamhet som skogsbruket utgör ger anläggandet av skogsvägarna en annan ekonomisk karaktär än vad som regelmässigt förstås med grundförbättring. Det värdehöjande momentet saknas väsentligen då fråga är om skogsvägar. Anläggandet av skogsvägar är i särskild grad förknippat med själva produktionen och äger ofta i och

för sig icke något värde. En begränsning av avskrivningsunderlaget är därför mindre befogad för skogsvägarnas del än då fråga är om annan grundförbättring. Enligt vår mening bör anläggningskostnaden till större delen inräknas i avskrivningsunderlaget. Detta behövs även för att inte åstadkomma ett avskrivningssystem, som i ekonomiskt hänseende ger sämre resultat än det hittills tillämpade. Vi föreslår, att avskrivningsunderlaget bestämmes åtminstone till $2/3$.

Planenlig avskrivning å maskiner i jordbruket (kontantprincipen)

En jordbrukare, som deklarerar sin inkomst enligt den s. k. kontantprincipen, får i sin deklaration inte göra något som helst avdrag då han första gången anskaffar en maskin av ett slag han tidigare ej hade. Först vid det tillfälle då han ersätter den gamla maskinen med en ny får han dra av den kostnad som då uppstår. Han befinner sig i detta avseende i en sämre ställning än en rörelseidkare eller den jordbrukare som deklarerar enligt bokföringsmässiga principer. De senare får nämligen vid varje anskaffning av t. ex. maskiner genom årliga avskrivningar tillgodogöra sig avdrag för värdeminskning intill dess hela anskaffningskostnaden är avdragen. Detta gäller alltså även första gången en maskin anskaffas.

Allt fler jordbrukare skaffar sig t. ex. skördetröskor, traktorer och andra dyrbara maskiner. Kostnaden härför är naturligtvis en omkostnad för intäktens förvärvande, alldeles oavsett om vederbörande jordbrukare tidigare innehaft en maskin av samma sort eller inte. Den gällande ordningen innebär därför en direkt orättvisa mot berörda jordbrukare.

Det är följaktligen angeläget att utjämna beskattningen medelst en bunden avskrivningsplan för de jordbrukare som fortfarande av olika skäl föredrar att deklarerera efter kontantprincipen. Därigenom stimuleras också den driftrationalisering, som är så nödvändig för att förbättra lönsamheten inom jordbruket.

Beträffande ovan berörda frågor — utom dubbelbeskattningen — har yrkanden framförts i särskilda motioner.

De ovan berörda konkreta förslagen har väsentligen tagit fasta på företagens möjligheter att bygga upp ett riskbärande kapital, förvärvat genom skattefria avsättningar, avskrivningar m. m., ävensom på företagens förmåga att bibehålla det riskbärande kapitalet och ej tvingas avhända sig detta eller del därav för icke företagsekonomiskt betingade åtgärder.

Endast det förslag vi framfört om ett successivt borttagande av dubbelbeskattningen på utdelad vinst berör möjligheterna att utifrån tillföra företagen riskbärande kapital, ett kapital till vilket äganderätten förblir hos dem som tillskjuter kapitalet.

I båda fallen främjas målsättningen, nämligen att tillgodose det behov av

riskbärande medel som en utveckling mot stigande välstånd förutsätter. Det är också givet att det optimala resultatet nås om båda dessa metoder för uppbyggande av det riskbärande kapitalet tillämpas parallellt. Om man därför utgår från en maximal tillväxt av det riskbärande kapitalet såsom det primära följer därav att båda finansieringsmetoderna bör göras lika gynnsamma.

Ytterst syftar vi till att skapa ett samhälle där alla medborgare i samverkan, men med bibehållen enskild äganderätt, kan ställa riskbärande kapital i produktionens tjänst och där var och en, just på grund av den okränkta äganderätten till sin kapitalinsats, även skördar avkastningen, andelen i välståndsutvecklingen. För oss är det väsentligt att i det framtida samhället alla medborgare skall finna det naturligt att jämsides med den personliga arbetsinsatsen göra en insats i uppbyggandet av det riskbärande kapitalet och därmed öka möjligheter till ett breddat personligt ägande.

Dubbelbeskattningen innebär en diskriminering av det enskilda riskvilliga kapital som ställes till förfogande i aktiebolag och ekonomiska föreningar. Dubbelbeskattningen gör det onödigt dyrt för företagen att skaffa riskvilligt kapital utifrån, från de många enskilda människorna. Dubbelbeskattningen medför därför också att medborgarna ges allt för få tillfällen att genom insatser av riskvilligt kapital bli delägare i företagen. Ett upphävande av dubbelbeskattningen kommer därför att medföra att företagen i växande omfattning tillgodoser sitt behov av riskvilligt kapital utifrån, vilket i sin tur betyder att allt flera tillfällen erbjuds de enskilda medborgarna att bli delägare i företagen genom att satsa riskvilligt kapital.

Jämsides med en intern uppbyggnad av riskbärande kapital i företagen, större och mindre, alltså genom självfinansiering, kommer den gynnsammare vinstbeskattning som dubbelbeskattningens avskaffande innebär att medföra en vitalitet och styrka hos svenskt näringsliv som allas vår personliga välståndsökning ytterst är beroende av.

Med stöd av ovanstående hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t genom vidgade direktiv till allmänna skatteberedningen måtte ge denna i uppdrag att utreda frågan om en successiv avveckling av dubbelbeskattningen å aktiebolag och ekonomiska föreningar.

Stockholm den 26 januari 1963

Gunnar Heckscher

Leif Cassel

Sixten Palm

Rolf Eliasson

Ernst V. Staxäng

Tage Magnusson

Karin Wetterström

Eric Nilsson

Carl Östlund